

KORT BESKRIFNING

OM

ÅLAND,

författad af

DANIEL DJURBERG.

Rector Scholä, Ledamot af Cosmogr.
Sällskapet i Upsala.

Med Karta.

STOCKHOLM,

Tryckt hos CARL DELÉN, 1809.

NOT BASKINING

ON

ABAND

PARCEL BOUND

Small, faint text, possibly a title or subtitle.

Small, faint text, possibly a title or subtitle.

Small, faint text, possibly a title or subtitle.

TOO HIGH

Small, faint text, possibly a title or subtitle.

880304

Denna Beskrifning om Åland är et förbättradt Transsumt utaf min Afhandling om Finland, som utgör Fjärde Bandet af Beskrifningen om Sverge hörande til mit största Geografiska Värk kalladt Utförlig Geografie. Beskrifningen om Åland som befinnes uti Afhandlingen om Finland, är til större delen hämtad utur Herr RADLOFFS utförligare och förträffliga Beskrifning om Åland. Kartan som här medföljer är ett Transsumt af Kartan över Åbo Län, utgiven af Bärgrådet Friherre HERMELIN, och således tillförlitelig

Emedan åtskilliga Läsare torde finnas, som icke känna Decimal-Räkningen, så bör jag här upplysa därom. En Siffra näst framför en Punct betyder helt Tal, den nästföljande Siffran höger om Puncten Tiondelar, den påföljande Hundrade Delar, och så vidare. Til Exempel: enligt Tabellen står Hammarland anteknad för 1.15 Qv. Mil, 41.4 Mantal, betyder en hel Qvadr. Mil, en Tiondels och 5 Qvadr. Mil samt 41

hela och 4 Tiondels Mantal. Ekerö är anteknad för 0.85 Qv. Mil, betyder ingen hel Qv. Mil, samt 8 Tiondels och 5 hundraedels Qv. Mil, eller 85 hundraedelar af 1 Qv. Mil.

D. DJURBERG.

KORT BESKRIFNING

OM

ÅLAND.

---

§. 1. VÄRDIGHET OCH VAPEN.

Detta Landskap utgör ett Fögderi, uti Åbo Höfdingdöme i Finland. Det förer titel af Grefskap. Dess Vapen är en Älg med Ring om Halsen i blått Fält.

§. 2. LÄGE.

Åland består af en vidsträckt mellan Östersjön och Botniska Viken lig-gande Skärgård, innefattande en stor Ö, samt en myckenhet smärre Öar, Holmar, Skär och Klippor.

Dess Matematiska Läge är mellan 59 Grad. 45 Min. och 60 Grad. 40 Min. Polhöjd, samt mellan 36 Grad. 40 Min. och 39 Grad. Longitud. Denna Dimension är att förstå om Landets Sträckning mellan de yttersta Skären i Norr och Söder, Väster och Öster, men den största Ön som kallas *Fasta Åland* är belägen mellan 60 Grad. 6 Min. och 60 Grad. 27 Min. Latitud, samt mellan 37 Grad. 14 Min. och 37 Grad. 50 Min. Longitud.

Landskapet gränsar i Norr til Botniska Viken, i Öster till Vattuskriftet, et Vattudrag, som skiljer det från egentliga Finland och dess Skärgård, i Söder till Östersjön, och i Väster jämväl till Östersjön.

Den Delen af Östersjön som i söder omger Åland, behåller sit Namn, men den Delen som sträcker sig från Lågskärs Båk til Ögstens Båk, och i Väster skiljer Åland från Upland, kallas egenteligen *Ålands Haf.*

§. 3. STORLEK.

Hela Landskapet håller i Längd, mellan de yttersta Skären Mjölkeskär och Muskär, i Sträckning från Nordväst til Sydost 12 mil. Bredden är olika; den största är mellan de yttersta Skären Stor-klyndan och Lågskär, i Sträckning från Nordost till Sydväst 10.5 mil. Medelbredden är 5 mil. Omkretsen kring hela denna Skärgård är 34 mil. Areala Vidden är 11.2 mil. *Fasta Åland* är nästan rund till Figuren, håller i Längd från Norr til Söder 3.5 mil, i Bredd från Väster til Öster 3 mil, i Omkrets 10 mil, och i Vidd 6.6 Qvadr. mil.

§. 4. VATTN.

Östersjön och *Botniska Viken* omgiva Landet i Söder och Norr. Det stör-

sta Vatn som förenar Östersjön med Botniska Viken ur *Ålands Haf.* Det är i smalaste Passet 4 mil bredt. Det andra i Ordningen är *Vattuskiftet*; det är på de trängsta Ställen i Norr endast en half Mil bredt, men i söder är Bredden ofta över 3 mil. Utom dessa bägge Vattudrag, finnas jämväl 2 andra betydliga Vattudrag, som förena Östersjön med Botniska Viken, nämligen: *Delet* och *Lappväsi*. Det förra är beläget närmast Åland mellan Öarne Vårdö, Sottunga och Kumlinge, och är i sitt smalaste Pass 1.5 mil bredt. Det sednare ligger mellan Kumlinge och Brändö Skärgård, och är 0.7 mil bredt. Havet delar Åland i ganska många större och smärre Öar, hvilka än vidare genomskäras af djupt inskjutande Vikar, som tilskapa en nästan otalig Mängd Uddar, Näs och Holmar. Den största af dessa Fjärdar heter *Lumparen*, befintlig mellan Fasta Åland samt Öarne Lemland och Lumparland, är nästan rund till Figuren, och håller i Vidd 1.3 Qv. Mil. Insjöar finnas tämligen många, men ingen af Betydenhet, några Vikar skjuta så djupt in i Landet och äro så inneslutne af Land, at de nästan kunna anses för Insjöar; dertil hörer förnämligast *Saltviks Fjärden*, hvilken endast genom ett smalt Sund förenas med Lumparen. Strömar saknas aldeles. Några Bäckar kunna likväl Höst och Vår driva enbladiga Sågvärk.

§. 5. ÖAR.

Hela Landskapet består, såsom förr nämndt är, af en stor Ö, samt många större och smärre Öar och Holmar. Storleken af den största Ön eller Fasta Åland är förrut nämnd. De anseeligaste af de andra Öarne äro följande:

	Qv. Mil.		Qv. Mil.
1. <i>Lemland</i>	O.76.	6. <i>Hummerson</i>	O.13.
2. <i>Ekerö.</i>	O.7.	7. <i>Degerön</i>	O.12.
3. <i>Kumlinge</i>	O.23.	8. <i>Enklinge</i>	O.09.
4. <i>Lumparland</i>	O.22.	9. <i>Helsön</i>	O.08.
5. <i>Wårdö</i>	O.2.	10. <i>Sottunga</i>	O.07.

§. 6. NATURLIG BESKÄFFENHET.

Marken är till större Delen ojämn. Bäck träffas överalt och betydliga Slätter sällan. Bärigen ligga i större och smärre Sträckningar utan någon viss Ordning, samt afbrytas genom Dalar och Hafsvikar. De anseeligaste Bäcksträckor äro *Geta-Bärigen* i Finströms Pastorat samt *Åsgärda-Bärigen* i Saltviks Sökn.

§. 7. NATURS-ÄLSTER.

a. MINERALIER.

Bäckarten består allmänt af röd groftärnig Granit, där Fältspaten är rådande, samt blandad med litet mörkgrå Skimmer och något Qvarz.

Slättmarken mellan Bärge är af åtskillig Beskaffenhet. Den rådande Jordmänen är Sandmylla och Mojord, samt i Sunds, Saltviks och Finströms Soknar till någon del Lera.

Anledningar till Bärgevärk äro obetydliga. På flera Ställen hava likväl Försök blifvit anstälde; såsom på 2 Ställen där Blyglans-Ådror visat sig, samt på et Ställe, därest finnes en smal Ådra af Svavelkies. Kiesvittringar förekomma jämväl på 2 andra Ställen.

Kalksten finnes på Åland, dels upkastad vid Hafsstranden och dels lös i Jorden, men verkligt Kalkbrott är endast i Kumlinge Sokn. Bärgekristaller finnas i Sunds och Saltviks Soknar. Några Kristaller äro klara och ofärgade; men större delen dunkla och quarzfärgade, en del äro svartbruna eller Topas-Flusser; sällan träffas någon af betydlig Storlek. Vid Ålands stränder, som almännast äro täckte med Fältspats-Grus upkastar Havet mycket Kiesbollar.

Åkerjorden på Åland är olika. Pastoraten Sund, Saltvik och Finström, tillika med någon del af Jomala Sokn äga i allmänhet god Jordmån, bestående til en stor del af Lermylla, uti Hammarland och Lemland samt större delen af Jomala är jordmänen Sandmylla, och til någon del sandblandad Mojord, uti Skärgården

består Åkern på de större Öarne af sandblandad Svartmylla, men på de smärre af Grus och Örjord. Dessa allmänna Upgifter kunna likväl ej inträffa vid hvarje särskildt Ställe. Vanligen är Åkern mycket stenbunden och fylld med Klapur. Lönnsten, eller under Jordbrynet dålda Bärghällar träffas ofta, och medföra den Olägenheten at Säden vid torra Somrar fläcktals förvisnar. Åkerjorden efter Utsådet räknad håller i Vid 7500 Tunnländ.

b. VÄXTER.

Växtriket på Åland innefattar vid pass 680 uti Flora Svecica anförde Växter. Af vildt växande Medicinal-Växter alstrar Åland 74 Arter. Växter som ej finnas vilda men lätteligen trivas på kall Jord och närvarande tid skötas, utgöra ett Antal af 120. Utom Avenbok, Bok, Poppelträd och Flugträdet växa alla slags Svenska Trän inom Åland.

Skogen består af Gran, Tall, Björk och något Al. Andra Trädslag finnas ej i betydlig Mängd. Af vilda Frukträn växer Hassel ymnigt på flera ställen. Sunds, Finströms och Hammarlands Pastorater hava tillräcklig Skog, ehuru godt Timmer ej är synnerligen allmänt. Saltvik, Jomala, Lemland, och i synnerhet Foglö hafva Brist på Skog, Kumlinge Pastorat har knapp Vedbrand och Brist på Timmer.

Kökars Sökn saknar all Skog, och på de dertil höriga Öar finnas endast några få Alar och Hasselbuskar.

Almänningar finnas ej på Åland, utom några små Almännings-Holmar, hvilka sällan hava någon betydlig Skogväxt.

C. DJUR.

Utom Boskap finnas här följande slags daggande Djur: Flädermus af 2 Arter; Varg, Räf, Lo, Utter, Mård, hvilka 3 sidsta äro sällsynte, Hermelin, Mullvad, Råtta, Mullsork, Mus, Hare, Igelkott, Skäl af 5 arter; Tumlare, Björnar, Älgar och Ikorror finnas ej.

Foglar träffas på Åland något öfver 100 Arter. Utaf Sjöfoglar finnas här 34 Arter, nämligen: af Släktet *Uria* 1 Art kallad Grisla; af Släktet *Columbus* 2 Arter: Lom och Hafslom; af Släktet *Alca* 1 Art: Tordmule; af Släktet *Pelecanus* 2 Arter: Hafstjäder och Lilla Hafstjädern; af Släktet *Sterna* 2 Arter: Tärna och svartgrå Tärna; af Släktet *Larus* 4 Arter: Mås, Ljuse, Gråtrut, Hafstrut; af Släktet *Cata-racta* 1 Art: Labbe; af Släktet *Mergus* 3 Arter, Skräcka, Pracka, Skraka; af Släktet *Anas* 18 Arter: Svan, Vildgås, Grafgås, Gudunge, hvars Hona kallas Åda, Kam-Gudunge, Hafsorre, Svärta, Ärtä, Alfogel, Vigge, Marvigge, Brunnacke, Gräsand, Skedand, Vriand, Brunand,

Spjutand, Sjöand. Tjäder, Örrer och Hjärpe saknas i Ålands Skogar.

Af Amphibier: 2 Arter af Ödlor, 2 af Grodor och 5 Arter af Ormar.

De slags Fiskar som finnas i Ålands Vatn bestå af 37 Arter; af Släktet *Oficetus* 1 Art: Ål; af Släktet *Gadus* 2 Arter: Torsk, Lake; af Släktet *Cyclopterus* 1 Art: Sjuryggfisk; af Släktet *Cottus* 3 Arter: Stensimpa, Hornsimpä, Rötsimpa; af Släktet *Perca* 3 Arter: Abborre, Gös, Gers; af Släktet *Gasterosteus* 2 Arter: Benunge, Spigg; af Släktet *Salmo* 5 Arter: Lax, Sik, Nors, Siklöja, Harr; af Släktet *Clupea* 2 Arter: Sill, med sin Varietet Strömming; af Släktet *Cyprinus* 10 Arter: Ruda, Linnare, Gli, Stäm, Mört, Id, Sarf, Braxen, Blicka, Löja; af Släktet *Syngnathus* 2 Arter: Sjönål, Hafsnål, Kantnål. Lax och Ål finnas väl, men äro sällsynta i Ålands vatn. Af Fisk är Strömming den Art, som i största myckenhet fångas, samt utgör en vigtig Näringsgren.

Insekternas Antal stiger til mellan 7 och 800 Arter: Hvad om några kan i synnerhet vara att anmärka, är att *Cerambyx Rusticus* och *Tenebrio Caraboides* äro skadliga Kräk på några Ställen, emedan de genombåra Väggarne på timrade Hus och inom kort tid fördärva dem. Biskötseln här har ej haft synnerlig Framgång. Kräfter äro ej allmänna; i Sunds

Sokn träffas de til någon Mängd. Om Maskarne är ej något synnerligt att anmärka.

§. 8. FOLKMÄNGD.

Åland är ett tämeligen väl bebodt Land. År 1805 steg Folkmängden til 13340, däraf 6215 voro Mankön och 7125 Qvinkön. Då nu Landet håller i Vidd 11.2 Qvadr. Mil, så är Befolkningen 1191 människjor på Qvadr. Milen; det gör 19 Tunmland på Personen. År 1800 var Folkmängden 12354; år 1790 11434; år 1749 steg densamma till 8983; den har således på 56 år ökat sig med 4457 Personer; det är inemot 50 Procent eller 0.9 Procent årligen.

Såsom en Besynnerlighet kan anmärkas: att det största och mindsta Landskapet i Sverge hade år 1805 nästan lika Folkmängd; nämligen Lappland 12929 och Åland 13340, då det förra är i Vidd 136 gånger större än det sednare.

§. 9. INBYGGARNES NÄRINGSFÅNG.

Inbyggarnes Näringsfång är förnämligast Åkerbruk, Boskapsskötsel och Fiske. Härtil kommer Vedhygge och Sjöfart.

Det almännaste Sädesslag, hvarmed Åkern besås är Höstråg. Trefjärdedelar af Åkern användes till detta Såde. Korn, och Ärtor sås mindre. Hafra och Blandsäd

nyttjas ganska litet; och Vete är ett Såde som föga idkas, mindst af Almogen.

Medeläringen på Åland kan räknas till sjunde Kornet. Då nu årliga Utsädet skattas til 3750 Tunnor, så framskaffar Landet årligen, sedan Utsädet afdrages, 22500 Tunnor Säd, utom hvad Svedjelanden giva. Detta Sädes - quantum är knappast tilräckligt til Landets behof.

Ålands Åkerbruk har större likhet med Svenska än Finska Sättet; men Riors Inrättning är antagen efter Finnarne.

Utrymme till betydliga Upodlingar saknas på Åland; nästan all brukbar mark användes til nytta.

Vid de Hemman som äga ymnigare tilgång af Skog nyttjas Svedjande. Almogens Planteringar bestå uti Humla, Kål, Rötter, något Potäter och litet Lin. Fruktbärande Trän äro sällsynte vid Bondgårdar.

Ängsmarken får ej synnerlig Skötsel. Vanligen äro Ängarne skäligen bördiga. De giva i allmänhet godt Foder; man kan räkna Hö-afkomsten til 40 Lispund, såsom ett Medeltal på Tunmlandet.

Hårvalls Ängarne bestå af ymnig Täk-tätel, Hundexing, Vårbrädd, Ängkampe, Änghafra, Ängsgrö, Slottergrö och flera Varieteter af det Släktet. Foderväxter af Ärtsläktet äro ej så allmänna; på några ställen träffas likväl til betydlig Mängd

Rödväpling, Vitväpling och Gigals Ärter. På sidlände Ängar träffas Blåtåtel, Rödhven och Ängskafle. Vid Saltsjöns Stränder växer det kraftiga Sältingsgräset. Skärwass finnes ymnigt vid de flästa Stränder. Åkerhöet består af Åkerven, Kruståtel, Råglosta, Renlosta, Mariä Sänghalm, Figlegräs, Spergel och Räkflor.

Med Ängslador ödes ej mycken Skog utan inrymmes Höet merendels uti de vid Gården varande Foderhus.

Skogen är den vanligaste Betesmarken, den består merendels af stenbunden Mark, samt uppfylld med Vindfällen och Qvistar. Ljung och Lingonris äro här de allmännaste växter. Gränsar marken på någon Sida til Saltsjön, som ofta inträffar, så finner Boskapen vid Stranden ett kraftigt Bete; och ersättes därigenom den dåliga Betesmarken.

Af Svedjeland instängas stundom Hagar til Bete för Boskapen. På dessa ställen trivas samma slags växter, som uti Hårdvalls-ängar, och uti äldre Svedjeland träffas i synnerhet Mjölke, en Växt som ätes begärligt af Nöten, och även vid starkaste Torka växer frodigt. De talrika små Öar som omgiva Åland lämna Boskapen på flera ställen en kraftig Föda. Betet, hvilket i allmänhet på Åland nyttjas långt in på Hösten, bibehåller sig längst på Holmarne. Boshapsskötseln idkas med

Förmån. Hästarne äro af medelmåttigt Slag. På hvarje Mantal kan räknas 5 Hästar. Uti Skärgården har Bonden sällan mer än en Häst.

Almogens Kor äro vanligen små och en del utan Horn. På et Mantal uti de til Fasta Åland hörande Pastoraten räknas vid pass 20 fullvuxne Nöt, men uti de smärre Öarne 25 til 30.

Fåraveln är skäligen talrik, emedan över 20 Får underhållas om vintern på et Mantal. Ullen åtgår til eget Behof, i synnerhet som Ylle även nyttjas til Segel.

Getter födas af de fläste Skärgårdsboer. Kumlinge Pastorat äger det största Antalet.

År 1805 underhöllos i hela Landskapet 2760 Hästar, 140 Oxar, 8100 Kor, 3780 Ungnöt och 12380 Får.

Fiske är en Huvudnäring på Åland och endast en obetydlig Del af orten saknar aldeles Fiskvatn. Strömmings-Fisket är det indrägtigaste. Det idkas med största Förmån uti norra delen af Saltviks Sockn, större delen af Geta Sockn, norra delen af Hammarland, uti Ekerö och Kökar. Kumlinge Sockn har få Notvarp. Med Not uti beständiga Varpställen fångas mästa Strömmingen. Fisket med skötar och Nät är mindre lönande och besvärligare. Strömmings-fångsten uti hela Ålands Skär-

gård stiger årligen til ungefär 6000 Tunnor saltad Strömming, när Fisket är gynnande. Af Fjällfiske hava i synnerhet Finströms, Foglö och Kumlinge Soknar en betydlig Vinst. Stockholm förses til en stor Del med Fisk härifrån, och den afhämtas på Stället af Fiskhandlare. Uti Kökars Sokn idkas somliga år et lönande Torskfänge. Skälfänge är en Näringsgren, som ofta vanligen betalar Idkarens möda, men är af den Beskaffenhet at aldrig därå kan göras någon viss Räkning. Vid starka Vintrar är vanligen bästa Fångsten. Norra Delen af Fasta Åland och Skärgårds Soknarne äro de Trakter som i synnerhet befatta sig med Skälfänge. Mängden af Skälar som fångas i Ålands Skärgård är stundom betydlig. Såsom ett Medium kunna 800 å 1000 Skälar anses att här årligen fångas. Skältran tilvärkas ej på Åland utan finner Almogen lika förmånligt at sälja Späcket orilredt.

Sjöfogel skjutes mycket uti Foglö och Kökar. De användas så väl til eget Behof som till Afsalu.

Vedhygge är ock et viktigt Näringsmedel, ehuru det mycket medtager Skogen. Från Fasta Åland samt Ekerön och Lemland föryttras årligen över 12000 Fannar Ved til Stockholm.

Slögder idkas endast til eget Behof, och bestå förnämligast uti Förlärdigande

af Redskap och Käril till Fiskeriena, samt Skut- och Båtbyggnad. Enbladige Sågvärk äro anlagde på 5 Ställen. Tegelbruk finnas på 2 ställen.

Af Sjöfart har en del af Åland mycken Förmån. De Skutägare, som ej äga betydlig Skog låta frakta sina Fartyg at föra Ved och Bräder från åtskilliga Ställen i Satakunda, Österbotn och Norrland. Större Delen af de Skutor som fara med Frakter äro från Lemlands Sokn; däreft Jomala, och några jämväl från Sund och Hammarland. Skutornas antal är vid pass 60 och deras Drägt är mellan 30 och 40 Läster. Större Båtar eller Jakter, som fara til Stockholm finnas omkring 50. Foglö och Kumlinge Soknar hava ej några större Fartyg.

De Varor Åland vanligen aflåter til Stockholm äro Ved, Strömming, Färsk Fisk, bestående i Gäddor, Sik, Braxen och Torsk, torra Gäddor, Boskap, förnämligast Nöt, saltadt Kött, Smör, Ost, Talg, Ull, Hö, Nötter, Skälspäck, Skälskinn, Sjöfogel, Höns, Ägg, m. m. Den för sin godhet bekanta Ålands-Osten erhålles egentligen från några Byar i Foglö Sokn, och ehuru även annorstädes på Åland lika god Ost kan tilvärkas, utgör likväl Osthandeln endast i Foglö en Näringgren.

De Varor Åland behöver köpa äro:

Salt, Hampa, Lin, Tjära, Järn och andra Metaller, samt hvad däraf förfärdigas, Kläden, Hattar, Bomullslärf, Kamlot, Sidenvaror, Kramvaror, Kryddvaror, Kaffé, Socker, Vin, Tobak, Färgvaror, Apoteksvaror, m. m.

Vid god Årsväxt har Åland en betydlig Övervigt i Handel. I allmänhet när inga olyckshändelser inträffa har Almqvist på Åland en skälig Utkomst vid de Näringar den nu idkar.

Huvudsakligaste Rörelsen från Åland är på Stockholm, Marknadstider besökes jämväl Åbo, men hela Handelen består vanligen endast i Lin, Hampa, några Hästar och Näver. En Stads anläggning på Åland skulle i många afseenden vara nyttig. Nödvändige och skicklige Handtvärkare, som nu til en Del saknas voro ej en af de mindsta Förmåner.

§. 10. FINANCER.

a. KRONO-INKOMSTER.

Räntan af et helt Mantal på Åland stiger efter Kronovärdi til 10 R:dr 32 skill. Kronan behållne Jordeboks och Mantals-Räntorne över hela Åland bestodo vid år 1795 af följande Artiklar.

Contante Penningar	-	1295 R:dr.
Säd	- - - -	1073 Tunnor.
Smör	- - - -	940 Lispund.

Fläsk	-	-	-	-	189	Lispund.
Kött	-	-	-	-	1076	Dito.
Talg	-	-	-	-	20	Dito.
Torrisk	-	-	-	-	198	Dito.
Saltad Fisk	-	-	-	-	3.5	dito.
Torsk	-	-	-	-	68	Dito.
Strömming	-	-	-	-	477	Dito.
Humla	-	-	-	-	50	Dito.
Oxar	-	-	-	-	25	Stycken
Får	-	-	-	-	200	Dito.
Gäss	-	-	-	-	100	Dito.
Höns	-	-	-	-	402	Dito.
Ägg	-	-	-	-	4017	Dito.
Halm	-	-	-	-	2009	Kärvar.
Hö	-	-	-	-	557	Lass.
Ved	-	-	-	-	1415	d:o.
Bräder	-	-	-	-	7	Tolfter.

Dränge och Öke Dagsvärken 16387 Stycken. Skillingar och Bråk äro utelämnade.

Efter Krono-Värdi steg Jordeboks Räntan til 1929 R:dr och Mantals Räntan til 2503 R:dr, tilsamman 4432 R:dr. Til åtskilliga Stater äro uti oförvandlade Räntor anordnade 291 R:dr. En del Räntor äro bortarrenderade och stiga til 296 R:dr. Hela oförvandlade Jordeboks och Mantals Räntan utgör således 5019 R:dr.

Kronotindnen är efter Tionde Sättning 433 Tunnor, Häraf afgår til Stora Barnhuset, Vinsäd, Prostetunnor, Pastors Vederlag, Lotsar m. m. 158 Tunnor.

Kronans

Kronans Inkomster af Åland stego år 1790 til 19987 R:dr. De betvdligaste Artiklar som utgjorde denna Summa voro:

Behållen Jordeboks- och Mantals-Ränta förvandlad efter Markegången	11056 R:dr.
Mantals-Penningar	1500 —
Behållen Kronotionde, 276 Tunnor	928 —
Allmänna Bevillningen	3720 —
Brännvins Arrende och Salu-Accis	1430 —
Smärre Artiklar, bestående af Riksgälds Fond, Charta Sigillata, Postmedel, m. fl. andra	1353 R:dr.
<hr/>	
Summa 19987 R:dr.	

Af denna Summa återbetalte Kronan i Aflöning til åtskilliga Stater på Landet, Postförsel och Båtsmäns Underhåll vid pass 1900 R:dr. Behållningen til Rikets allmänna Behof var således öfver 18000 R:dr.

Inbyggarnes öfriga vanliga Afgifter bestående i Lagmans Afgiften, Tingsgästning med flera andra Skyldigheter utgör i Penningar öfver 1000 R:dr.

Landskapet är roteradt til Båtsmanshållning. Det underhåller 298 Båtsmän

och 111 Fördubblingar. Underhållandet af förenämde Manskap kostar Landet årligen något öfver 5000 R:dr.

§. 11. STYRELSEN.

Landskapet utgör et Fögderi, 1 Prästeri och en Häradshöfdinge-Jurisdiction. Det har ock sin egen Provincial Medicus samt et Apotek, en Landtmätare och en LandsFiscal. Lands-Statens består af en Krono Fogde, en Häradskrivare, 9 Länsmän och 10 Brofogdar. Til Lotsvärket hörer en Inspector och 64 Lotsar. Lotsplatser äro 21. Jägeri-Statens består af 1 Hejderidare och 6 Stallfogdar.

§. 12. LANDETS INDELNING.

Aland innefattar 8 Pastorater utgörande 15 Soknar, däraf 8 äro Moder-Församlingar och 7 Annexer.

§. 13. SKATTLÄGGNING.

Landskapet är skattlagt til 489.4 förmedlade Mantal, nämligen: 175.5 Skatte, 295.4 Krono och 18.5 Frälse, Af Krono-Mantalen utgöra 3 Kungsgårdar 27.7; — 13 Prästgårdar 12.5; och 4 Boställen 2.4 Mantal. Af Frälset uptaga 5 Säterien 6.7 Mantal. Gårdar eller härstädes så kallade Hemman äro 971.

§. 14. INBYGGARNES FÖRDELNING.

i hänseende til särskildta
Lefnads-Omständigheter.

a. I ANSEENDE TIL ÅLDER.

	Mankön.	Qvinkön.	Summa.
Under 5 år	823.	865.	1688.
mellan 15 och 10 år	638.	678.	1316.
— 10 — 15	566.	616.	1182.
— 15 — 20	546.	586.	1132.
— 25 — 30	489.	539.	1028.
— 30 — 35	441.	526.	967.
— 35 — 40	421.	505.	926.
— 40 — 45	385.	411.	796.
— 45 — 50	330.	383.	713.
— 50 — 55	285.	350.	635.
— 55 — 60	241.	309.	550.
— 60 — 65	209.	245.	454.
— 65 — 70	134.	186.	320.
— 70 — 75	125.	198.	323.
— 75 — 80	47.	104.	151.
— 80 — 85	17.	45.	62.
— 85 — 90	4.	7.	11.
— 90 — 95	1.	3.	4.
Summa	6215.	7125.	13340.

b. EFTER GIFT OCH OGIFFT STÅND.

	Mankön.	Qvinkön.
Gifta	2457.	2487.
Enklingar och Enkor	194.	707.
Ogifte över 15 år	1537.	1732.
Ungdom under 15 år	2027.	2159.
Summa	6215.	7125.
		13340.

c. I ANSEENDE TIL STÅND.

— Adel —	—	—	9.
— Läroståndet	—	—	105.
— Stånds-Personer	—	—	132.
— Bondeståndet	—	—	9734.
Alle andre slags Personer	—	—	3360.
		<u>Summa</u>	<u>13340.</u>

d. I ANSEENDE TIL YRKE.

Präster och Lärare	—	—	23.
Civile Tjänstemän	—	—	77.
Skeppare	—	—	6.
Handtvärkare	—	—	126.
Bönder på egne Hemman	—	—	1052.
Bönder på andras Hemman	—	—	28.
Torpare	—	—	43.

Inbyggarna tala Svenska Språket. De äro i allmänhet välmående samt skicklige och modige Sjomän. Deras Klädnad är snygg; och deras Byggnader rymliga samt underhållas vanligen i godt stånd.

§. 15. HISTORIA.

Åland har i de äldsta Tiderne icke hört til Finland; ty innan detta blef Sverige underlagt var Åland de Svenske Wikingars förnämsta Skeppsbamn, der de församlade sig när de gjorde sina utfärder. Sedan Finland kom under Sverige har Åland i några hundrade år haft sin egen Ståthållare eller Höfdinge. Detta Ståthållerskap uphäfdes år 1634.

Följande Tabell visar hvarje Sokns Storlek i Qv. Mil, Mantalen år 1795, samt Folkmängden år 1805.

Soknarne	Qv. Mil.	Mantal.	Folk-mängd.
1. HAMMARLAND	1.15	41.4	1122.
2. <i>Ekerö</i>	0.85	25.2	691.
3. JOMALA	1.45	80.3	1925.
4. FINSTRÖM	0.95	57.7	1338.
5. <i>Geta</i>	0.8	28.8	604.
6. SALTVIK	1.15	61.5	1393.
7. SUND	0.9	61.7	1123.
8. <i>Wårdö</i>	0.45	16.8	578.
9. LEMLAND	0.9	35.2	976.
10. <i>Lumparland</i>	0.35	11.8	336.
11. FOGLE	0.8	28.2	953.
12. <i>Sättunga</i>	0.13	6.2	195.
13. <i>Kökar</i>	0.32	8.4	502.
14. KUMLINGE	0.6	17.2	672.
15. <i>Brändö</i>	0.5	9.	932.
Summa	11.2	489.4	13340.

Samtelige Pastoraten äro Regale.

Tabell som visar Boskapens Antal.

Soknar.	Hästar.	Kor.	Ungnöt.	Får.
HAMMARLAND	300.	650.	200.	900.
<i>Ekerö</i>	240.	550.	140.	630.
JOMALA	460.	1200.	450.	1700.
FINSTRÖM	360.	750.	300.	1200.
<i>Geta</i>	140.	280.	140.	660.
SALTVIK	290.	870.	460.	1490.
SUND	220.	510.	440.	920.
<i>Wårdö</i>	90.	240.	120.	320.

Soknar.	Hästar.	Kor.	Ungnöt.	Fär.
LEMLAND	210.	750.	270.	1160.
<i>Lumparland</i>	70.	230.	140.	330.
FOGLÖ	150.	630.	170.	620.
<i>Sottunga</i>	20.	150.	90.	300.
<i>Kökar</i>	50.	320.	100.	450.
KUMLINGE	80.	520.	400.	800.
<i>Brändö</i>	90.	460.	360.	900.

Summa 2770. 8110. 3780. 12380.

Den vanligaste Vägen från Sverige til Finland går genom Åland. Överfarten sker från Grislehamns Post-Kontor i Roslagen 11.5 Mil från Stockholm, över Havet til Ekerö Post-Kontor — — 5 Mil

Vidare Landväg til Marsunds Färja 0.88

Sjöväg til Frebbenby — — 0.25

Landväg til Emkarby — — 1.25

Dito til Haraldsby — — 1.25

Dito til Skarpan — — 1.25

Dito til Bomarsund — — 0.12

Sjöväg til Wargata — — 0.75

Landväg til Delet — — 0.5

Sjöväg til Kumlinge — — 2.75

Landväg til Lappwäsi — — 0.5

Sjöväg til Brändö — — 2.—

Landväg til Skiftet — — 0.25

Sjöväg til Wartsala-Ön — — 2.25

Summa 19 —

Vidare Landväg til

Wartsala Gästgivaregård — — 0.25

Sjöväg til Hälsing — — 2 —

Landväg til Åbo — — 7.5

Postvägen emellan Stockholm och Åbo är således 40.25 Mil. Där af 25.25 Mil äro Landväg och 15 Mil Sjöväg. Förenämde 19 Mil äro här särskildt summerade, emedan de besörjas af Åländningar.

Följer nu Pastoratens speciela Beskrifning.

1. HAMMARLAND.

Detta Pastorat är det västligaste af alla. Det omgives af Ålands Haf samt Finströms och Jomala Pastorater. Dess Storlek är 2.05 Qv. Mil. I Likhet med det öfriga Åland är detta Pastorat genomskurit af Saltsjön och upfyldt med Berg, men har på åtskilliga Ställen jämväl betydliga Slätter. Hemmantalet är 66.8 Mantal, däraf 26.4 äro Skatte och 40.4 Krono. Hela Gårdar äro 150. Folkmängden stiger til 1813. Befolkningen är således 884 Människjor på Qv. Milen; det gör 26 Tunmland på Personen.

Pastoratet består af 2 Soknar *Hammarland*, *Moderkyrka*, och *Ekerö*, Annex.

HAMMARLAND. Denna Sokn är belägen på Fasta Åland. Dess Storlek är 1.15 Qv. Mil. Orten är i allmänhet bärgaktig; några Byalag hava likväl betydliga Slätter. Några små Sjöar finnas i Soknen. Hemmantalet är 41.4 Mantal. Däraf 14.6 äro Skatte och 26.6 Krono. Hela Gårdar

äro 86. Byarnes Antal är 20, däraf de största äro *Torp* med 10 och *Polsta* med 8 Gårdar. Kyrkan belägen vid Landsvägen är hvarken stor eller pryddig. Prästgården består af 1 Mantal. Huvudbyggningen är af Sten; den öfriga Åbyggnaden af Trä. Årliga Utsädet är 8 Tunmland. Höbolet ger 80 Lass. Skogen är tillräcklig.

b. *Ekerö*. Denna Sockn består af en stor Ö, som skiljes från Hammarland med 1 Sund, samt flera smärre Öar och Holmar. Dess Storlek är 0.9 Qv. Mil. Midten af Ön består af en tämeligen ansenlig Slättmark. Socknens Mantal är 25.2, däraf 11.8 äro Skatte och 13.4 Krono. Hemman äro 64. och Åboer 67. Byarne äro 7, däraf de största äro: *Storby*, med 23 Hemman, där befinnes ett Kongl. PostKontor; *Kyrkbyn* med 14 Hemman, och *Överby* med 10 Hemman.

Signilskär är en liten Skärgård liggande 1.3 Mil väster om Ekerö Post Kontor, samt bestående af kala Klippor. Här bo 2 Lotsar. Här så väl som vid Ekerö Post-Kontor är inrättad en Telegraf. *Em-skär* är en Hamn uti Ekerö norra Skärgård. På et litet Skär uti samma Skärgård ligger *Högstens Båk*. På en Klippa utanför södra Infarten til Marsundet ligger *Marsunds-Båk*.

2. JOMALA.

Detta Pastorat ligger i sydost från

Hammarland, samt omgives för öfrigt af Finström, Lumparen, Lemland och Havet. Dess Storlek är 1.45 Qv. Mil. Ehuru Soken är nog bärgig har den likväl mera Slättmark än Åland i allmänhet, och är jämväl mindre genomskuren af Watn, emedan Hafsvikarne härstädes ej gå djupt in i Landet och endast 3 obetydliga Sjöar finnas här. Soken består af 80.3 Mantal; däraf 31 äro Skatte, 48.8 Krono och 0.5 Frälse. Hemman äro 151 och Åboer 160. Oförvandlade Jordeboks- och Mantals-Räntan är 860 R:dr. Kronotioden är 83.6 Tunnor.

Folkmängden stiger til 1925. Befolkningen är således 1328 Människjor på Qv. Milen; det gör 17 Tunmland på Personen. År 1790 var Folkmängden 1629.

Byarne uti denna Soken äro 33 til Antalet, samt indelas uti 4 Marklag: *Sunderkarle*, *Gesterby*, *Godtby* och *Björby*.

De största Byarne äro *Godtby* med 15, *Önningby* med 10, *Södersunda*, *Wästansunda* och *Ytterby*, hvardera med 9, *Överby* och *Torp*, hvardera med 8 Hemman.

Märkelig Ort är *Ytternäs*, en liten By liggande på Udden af ett långt Näs, som sträcker sig söderut. Här förmenas utal Kännare af Orten at vara lämpligaste Stället för en Stads Anläggning på Åland. Här finnes en säker Hamn med godt In-

lopp, och Afvägen dit från stora Farleden är obetydelig.

Pastors-Bostället består af 0.8 Mantal. Åbyggnaden af Trä är tillräckelig och bekväm. Utsädet är 14 Tunnor. Höbolet ger 100 Lass. Kyrkan har ett vackert Läge på en Sandås.

3. FINSTRÖM.

Detta Pastorat ligger i norr om Jomala, samt omgives för öfrigt af Hammarland, Botniska Viken och Saltvik. Dess Storlek är 1.7 Qv. Mil. Berg möta överalt. Getabärgen äro de betydligaste och intaga hela norra Delen af Geta Sokn, samt tjäna Sjöfarande i Botniska Viken til Landkänning. *Kasberget* och *Husklint* äro de högsta Bergen af denna Sträcka.

Utom ingående Vikar af Havet som genomskära Pastoratet finnas här inemot 40 Sjöar, samteligen små.

Pastoratet innehåller 86.6 Mantal, hvaraf 31 äro Skatte, 47.4 Krono, och 8.2 Frälse. Af Kronojorden äro 7 Mantal Kungsgård, 2.4 Prästbol och 0.5 Boställe. Af Frälset är 4.2 Mantal Säteri. Hemmanen äro 128 och Åboer 143. Jordeboks- och Mantals-Räntan oförvandlad är 827 R:dr. Kronotonden är 71.2 Tunnor.

Folkmängden stiger til 1942. Befolkningen är således 1143 Människjor på Qv.

Milen; det gör 20 Tunmland på Personen. År 1790 var Folkmängden 1678.

Pastoratet består af 2 Soknar: *Finströms Moderkyrka* och *Geta Annex*.

a. *FINSTRÖM*. Denna Sokn utgör södra Delen af Pastoratet. Storleken är 0.9 Qv. Mil. Hon innehåller 57.7 Mantal, hvaraf 20.5 äro Skatte, 36.5 Krono och 0.7 Frälse. Hemman äro 87 och Åboer 101.

Byarne äro 22 til Antalet. De äro indelte i 3 Marklag: *Godby*, *Bärgströms* och *Tjudö*. De största Byar äro *Emkarby* med 11, *Bjärström* med 9 och *Tjudö* med 7 Hemman. Kyrkan som är den äldsta på Åland har den prydligaste Altartafelan af alla Kyrkor i Landskapet.

Pastors-Bostället består af 1.5 Mantal. Det har tillräckelig Åbyggnad af Trä. Årliga Utsädet är 12 Tunnor. Höbolet ger 120 Lass. Här är jämväl godt Fjällfiske och 1 Trägård med Frukträn.

Märkeliga Orter i Soknen äro:

a. *Grelsby*, en Kungsgård belägen 0.25 Mil från Kyrkan, består af 7 Mantal. Åkerjorden är 92 Tunmland eller 46 Tunnor Utsäde. Höbolet ger 210 Parmar om 60 Lispund hvardera. Vid Gården finnes en Trägård med Frukträn. Därtill hörer ock tillräckelig Skog samt godt Fiske.

b. *Strömsvik*, et Säteri ej långt från Kyrkan, består af 0.7 Mantal, äger 8 Tun-

nors Utsäde, Höbol om 90 Lass, något Fiske, men knapp Skog.

2. *Geta*. Denna Sokn utgör norra Delen af Pastoratet. Hon består til större Delen af en Halfö, samt skiljes från Finström medelst et Ed. Hon håller i Vidd 0.8 Qv. Mil. Hon innefattar 28.9 Mantal, däraf 10.5 äro Skatte, 10.9 Krono, och 7.5 Frälse, hvaraf 3.5 Mantal äro Säteri. Byarnes Antal äro 13, hvaraf *Östergeta* är den största med 10 Hemman.

Märkeliga Orter i Soknen äro:

a. *Bolstaholm*, et Säteri, består af 2 Mantal. Huvudbyggningen i Mangården är af Trä, den öfriga Byggnaden af Sten. Trägården är försedd både med fruktbarande och vilda Trän. Uti Ladugården är et väl inredt Fähus af Sten. Utsädet är 22 Tunmland. Höbolet ger 150 Lass. Skog finnes til Afsalu och til Fiske är god Lägenhet. Til Gården höra 1 Tegelbruk, 1 Sågvärk samt 4 Frälse-Hemman. Gården är för öfrigt förträffligen odlad.

b. *Bastö*, et Säteri beläget på en Ö uti en stor Hafsvik, består af 1.5 Mantal. Utsädet är 10 Tunnor; Höbolet ger 120 Lass. Skog finnes til Afsalu och godt Fiske.

c. *Dånö*, en Ö vid norra Kusten, har en tjänlig Hamn för Sjöfarande.

d. Uti Geta-Bärgen finnas 2 betydliga Grottor danade af Naturen: den stör-

re kallad Djupviks-Kyrka är 12 Alnar lång, 6 Dito bred och 4 Dito hög. Den mindre är 10 Alnar lång, 4 Dito bred, och något öfver 2 Dito hög.

4. SALTVIK.

Detta Pastorat, som består af en Sokn, ligger i öster om Finströms Pastorat, samt omgives för öfrigt af Botniska Haver och Sunds Sokn. Det håller i Vidd 1.15 Qv. Mil. Landet är ganska bärgagtigt, i synnerhet den Norra Delen. *Långsbärgsröda* och *ÅsgårdaBärgen* hava en betydlig Högd, och hålles den Del af de sednare, som kallas *Ulfsdubbs-Klint* för högst af alla Åländska Bärg. Omkring Haga Kungsgård träffas likväl mera Slättmark än vanligen finnes på Åland. Hafs-vikar genomskära Soknen på flere ställen och genom en sådan delas hon i 2 Delar, som endast med et smalt Ed i norr äro sammanhängande. Denna Vik inskjuter från Lumparen, är så innesluten af Land, samt har så trångt Inlopp at han nästan kan anses för en Insjö. Dess Storlek är 0.09 Qv. Mil. Några Insjöar finnas, men de äro samteligen obetydliga. En liten Bäck driver en Mjölqvarn och et enbladigt Sägverk.

Soknen består af 61.6 Mantal, hvar af 19.1 äro Skatte, 36.1 Krono och 6.4 Frälse. Af Krono-Mantalen äro 8.2 Kungs-

gård och 1.8 Prästgård. Af Frälset är 2.5 Mantal Säteri. Hemman äro 92 och Åboer 107. Jordeboks och Mantals-Räntan utgör oförvandlad 591 R:dr. Kronotionden är 54.2 Tunnor.

Folkmängden stiger til 1393. Befolkningen är således 1211 Människjor på Qv. Milen; det gör 19.1 Tunnland på Personer. År 1790 var Folkmängden 1165. År 1749 var densamma 889.

Byarne uti Soknen äro 31 til Antalet. De indelas i 4 Marklag: *Haraldsby*, *Rangsby*, *Långbärgröda*, *Ödkarby*. De största af desse Byar äro *Ödkarby* med 12 och *Bertby* med 8 Hemman. Prästgården består af 0.8 Mantal. Höbolet ger 60 Lass. Åtskilliga Holmar höra til detta Boställe, som därigenom har tillräckelig Skog och något Fiske. Märkeliga Orter i Soknen äro:

a. *Haga*, en Kungsgård består af 8.2 Mantal. Åkren är 102 Tunnland eller 51 Tunnlands årligt Utsäde. Höbolet ger 287 Mått Hö om 60 Lispd hvardera. Åbyggnaden är af Trä. Nödtorftig Skog saknas.

b. *Germundö*, en Sätessgård, består af 1.2 Mantal, har 15 Tunnors Utsäde. Höbolet ger något över 100 Lass Hö. Åbyggnaden är af Trä. Trägården är försedd med flera Frukträn. Skog finnes endast til Wedbrand.

c. *Sonneröda*, en Sätessgård, består af 1 Mantal, har 8 Tunnors Utsäde och 40 Lass Hö.

5. SUND.

Detta Pastorat ligger i öster om Saltvik, samt omgives för öfrigt af Botniska Havet, Wattudraget Delet och Fjärden Lumparen. Det håller i Vidde 1.35 Quadr. Mil. Pastoratet består dels af Fast Land på Egenteliga Åland, dels af en vidsträckt Skärgård. Det består af 78.6 Mantal, hvaraf 27.5 äro Skatte, 47.6 Krono och 3.5 Frälse. Af Krono-Mantalen äro 12.5 Kungsgård och hava Säteri-Frihet, 1.4 är Prästgård, och 1.2 Boställe. Hemmanen äro 115 och Åboernas Antal är 138. Oförvåndlade Jordeboks och Mantals-Räntan stiger til 810.6 R:dr. Kronotonden är 67.8 Tunnor.

Folkmängden stiger til 1701. Befolkningen är således 1262 Människjor på Qv. Milen; det gör .8 Tunmland på Personen. År 1790 var densamma 1510; och År 1749 var den 1209.

Pastoratet består af 2 Soknar: *Sund Moderkyrka*, och *Wårdö Annex*.

a. *Sund*. Denna Sokn är belägen på Fasta Åland. Dess Storlek är 0.9 Quadr. Mil. Bärg uppfylla en stor Del af Soknen; uti et af dem finnes en af Naturen danad Grotta, 6 Alnar lång, 3 Dito

bred och 4 til 5 Dito hög. Hafsvikar genomskära Soknen på många Ställen. Åtskilliga Insjöar finnas, men obetydliga.

Soknen består af 61.7 Mantal, hvar af 14.5 äro Skatte 43.7 Krono och 3.5 Frälse. Hemmanen äro 78 och Åboer 84. Folkmängden stiger til 1123. Byarne äro 24 til Antalet. De indelas i 4 Marklag: *Högbolsta*, *Norra Persby*, *Södra Persby* och *Tranviks*. De störste Byar äro: *Finby* med 11, *Mångsteckta* och *Hulta*; hvardera med 8 Hemman. Prästgården består af 1 Mantal. Huvudbyggningen är af Sten, men den öfriga Åbyggnaden af Trä. Utsädet är 8 Tunnor och Höbolet ger 80 Lass. Märkelig Ort är:

Kastelholm, en Kungsgård belägen vid en smal Vik som inskjuter från Lumparen; består af 12.5 Mantal. Mangården samt en Del af Ladugården äro af Trä. Trägården är rymlig. Åkren håller i Vidd 120 Tunmland, hvaraf Hälften eller 60 årligen äro i Säde. Höbolet ger 400 Mått Hö å 60 Lispund. Skogen är tillräckelig, Fjällfiske finnes til eget Behof. Här är ock et Kongl. Post-Kontor. Kastelholm har fordom haft et befäst Slott, som numera är förstördt och endast Rudera finnas qvar.

Det har varit i Förslag at antingen här vid Kastelholm eller ock vid Ämnäs By anlägga en Stad. Läget vore på bägge
Ställena

Ställena beqvämt för Landet; men dessa Ställen är aflägsne från Stora Segelleden, och til Ämnäs är dessutom et svårt Inlopp.

b. *Wårdö*. Denna Sokn skiljes från Moder-Församlingen genom Bomarsund och Wargata Fjärden. De Öar som utgöra denna Sokn håller tilsammans i Vidd 0.45 Qv. Mil. Den Största Ön af dem benämd *Wårdö* eller och Sundskär håller i Vidd 0.2 Qv. Mil, Soknen innehåller 16.9 Mantal, hvaraf 13.1 äro Skatte och 3.8 Krono. Hemmanen äro 37 och Åboer 54. Folkmängden är 578. Byarne äro 13; ingen af dem ansenlig. Bland Öarne som höra til Soknen märkes *Ängö* emedan mellan denna Ö och Lumparland går Segelleden för alla Skutor, hvilka utur Lumparen fara til Stockholm, och tjäna Ängö-Sund dem til god Hamn.

6. LEMLAND.

Detta Pastorat är beläget i Söder om Sunds, hvarifrån det skiljes genom Lumparen; det omgives för öfrigt af Jomala och Foglö Soknar samt Östersjön. Det håller i Vidd 1.15 Qv. Mil. Det består af de 2 ansenliga Öarne *Lemland* och *Lumparland*, jämte många smärre Öar och Holmar. Marken är i allmänhet bärgagtig.

Folkmängden stiger til 1312. Befolkningen är således 1141 Människjor på Qv.

Milen; det gör 20.3 Tunnländ på Personen. Pastoratet innefattar 47.1 Mantal, hvaraf 22.3 äro Skatte och 24.8 Krono. Hemmanen äro 90 och Åboer 121. Jordboks och Mantals-Räntan stiger oförvandlad til 486 R:dr. Kronotionden utgör 42.4 Tunnor. Pastoratet består af 2 Soknar: *Lemland* Moderkyrka och *Lumparland* Annex.

I. LEMLAND. Denna Sokn består af Ön af samma Namn jämte smärre åtskilliga Öar och Holmar. Lemland är egentligen icke en fullkomlig Ö, ty hon sammanbindes med Jomala uti norr med et ganska smalt Ed. Soknen håller i Vidd 0.9 Qv. Mil. Dess Folkmängd är 796. Mantalen äro 35.2 däraf 15.9 äro Skatte och 19.3 Krono. Hemmanen äro 68 och Åboer 88.

Prästgården utgör 0.9 Mantal. Dess årliga Utsäde är 8 Tunnor. Höbolet ger 50 Lass. Skogen är tilräckelig.

Byarne äro 12, de äro indelte i 3 Marklag: *Norrby*, *Wästerby* och *Flaka*. De största Byarna äro *Söderby* och *Flaka*, hvardera med 9 Hemman samt *Hellestorp* med 8 Hemman.

Märkeliga Orter i Soknen äro:

a. *Flaka Hamn*, en Hamn vid Byn af samma Namn på Lemlands Ön. Det har varit i Förslag at här anlägga en Stad,

men Stället är föga lämpeligt, emedan det ligger nog afsides från större Delen af Åland, och Hamnen är icke heller synnerligen tjänlig.

b. *Rödhamn* och *Nyhamn* äro bekanta Hamnar, belägna vid små Öar uti Farvatnet til Stockholm.

c. *Ledsunds*, *Nyhamns* och *Långskärs-Båkar* äro belägne på Holmar uti samma Farvatn.

2. *Lumparland*. Denna Sokn består utaf Ön af samma Namn jämte några smärre Öar och Holmar. Storleken är 0.35 Qv. Mil. Folkmängden stiger til 336. Mantalen äro 11.8, hvaraf 6.4 äro Skatte och 5.4 Frälse. Hemmanen äro 22 och Åboer 43. Byarne äro 6 til Antalet; ingen af dem är stor.

7. FOGLÖ.

Detta Pastorat ligger i öster om Lemlands, samt omgives för öfrigt af Wårdö och Kumlinge Soknar. Wattudragen Delet och Wattuskiftet, samt Östersjön. Det består af en myckenhet större och smärre Öar, Holmar och Skär. Figuren af Pastoratet liknar en likbent Triangel, hvilken Spets vetter åt sydost. Längden af denna Skärgård är 5 Mil, och Omkretsen däromkring är 14 Mil. Areala Vidden af de därtilhörige Öar, Holmar och Skär är 1.25 Qv. Mil.

De Öar och Holmar hvaraf detta Pastorat består äro allesamman upfylde med Bärg. De Dalar som finnas äro likväl vanligen fruktbarande, men hava sällan någon betydelig Vidd. Utaf de til Pastoratet hörige Öar och Holmar äro 24 bebodde och med Bonde-hemman försedde. Hela den öfriga Myckenheten är obebodd. De störste af dessa Öar anföras uti följande Tabell.

	Qv. Mil.		Qv. Mil.
<i>Hummersön</i>	0.13	<i>Sättunga</i>	0.07
<i>Skogbodaön</i>	0.12	<i>Sonboda ön</i>	0.06
<i>Degerön</i>	0.11	<i>Foglön</i>	0.05
<i>Hälsön</i>	0.08	<i>Ulwersön</i>	0.04
<i>Karby-ön</i>	0.08	<i>Notön</i>	0.03

Den sidsta af dessa Öar är således lika stor med Kungsholmen i Stockholm.

Folkmängden stiger til 1650. Befolkningen är således 1320 Människjor på Qv. Milen; det gör 19 Tunmland på Personen. År 1790 var Folkmängden 1498, och År 1740 utgjorde den 1250 Personer, den har således på 56 år ökat sig med 400 Personer.

Pastoratet innehåller 42.8 Mantal, hvaraf 15.7 äro Skatte och 27.1 Krono. Hemmanen äro 143 och Åboerne 152 til Antalet. Jordeboks och Mantals Räntan oförvandlad stiger til 460 R:dr. Kronotionen utgör 24.8 Tunnor.

Pastoratet består af 3 Soknar: *Foglö*

Moder-Församling, samt *Såttunga* och *Kökar* Annexer.

1. *Foglö*. Denna Sokn ligger västligast af alla 3. Hon innefattar 7 utaf de i Tabellen anförde Öar jämte flera smärre. Dess storlek är 0.8 Qv. Mil. Folkmängden stiger til 953. Hon består af 28.2 Mantal, hvaraf 13.7 äro Skatte och 14.5 Krono. Hemmanen äro 72 och Åboerne 76 til Antalet. Byarne äro 23, däraf de största äro *Sonboda* med 9 och *Halsterboda* med 8 Hemman.

Goda Hamnar äro vid *Degerby*, belägen på *Degerön*, samt vid *Flisö* liggande på *Hummersön*; den sednare nyttjas mycket af Sjöfarande. Det har varit i Förslag at på etdera Stället anlägga en Stad, men en sådan skulle endast gagna *Foglö* Sokn, emedan han låge förmycket afsides från *Fasta Åland*.

Prästgården består af et Mantal, har ej mer än 3 Tunnors Utsäde, och Höbålet ger över 100 Lass Hö.

2. *Såttunga*. Denna Sokn ligger i norr om de andra. Hon består utaf Ön af samma Namn jämte några smärre. Storleken är 0.13 Qv. Mil. Folkmängden stiger til 195 Personer. Mantalen äro 6.2 hvaraf 1.8 äro Skatte och 4.4 Krono. Hemmanen äro 13, och Åboerne 18. Byarne äro 5, hvaraf *Såttunga* är den största innehållande 9 Hemman.

3. *Kökar*. Denna Sockn ligger i Sydost om de bägge föregående. Hon består utaf en Skärgård innefattande Öarne *Hälsön* och *Karby-ön*, jämte många smärre Öar, Holmar och Skär. Hon håller i Vidd 0.32 Qv. Mil. Folkmängden stiger til 502. Mantalen äro 8.4, hvaraf 0.2 är Skatte och 6.2 Krono. Hemmanen äro 56 och Åboernas Antal 58. Byarne äro 8, hvaraf *Karby*, *Hälsö* och *Österhygge* äro de största, hvardera med 12 Hemman. På *Utön* underhålles en Fyrbåk til de Sjöfärandes Tjänst, som ärna löpa in i Finska Skärgården. Här är ock en tjänlig Hamn.

8. KUMLINGE.

Detta Pastorat är beläget i norr om det föregående, samt omgives för öfrigt af Wattudragen Delet och Wattuskiftet samt Botniska Havet. Det består jämväl af en ansenlig Skärgård, som sträcker sig hela 6 Milen i Längd med en Bredd från 1 til 2 Mil. Uti Vidd håller det 1.1 Qv. Mil. Större Delen af denna Vidd uppfylles af Bärg och är således stor Brist på Mark tjänlig til Odling.

Folkmängden stiger til 1504. Befolkningen är således 1364 Människjor på Qv. Milen; det gör 17 Tunnländ på Personen. År 1790 var Folkmängden 1405.

Mantalen äro 26.2 hvaraf 2.5 äro Skatte och 23.7 Krono. Hemmanen äro

83 och Åboerne 152. Oförvandlade Jordboks och Mantals Räntan är 268 R:dr. Kronotionden utgör 22 Tunnor.

Pastoratet består af 2 Soknar: *Kumlinge* Moderkyrka och *Brändö* Annex.

1. KUMLINGE. Denna Sokn utgör södra Delen af Pastoratet. Hon innefattar 3 ansefliga Öar *Kumlinge*, *Seglinge* och *Enklinge* samt flera smärre. Storleken är 0.6 Qv. Mil. Folkmängden stiger til 672 Personer. Mantalen äro 17.2, hvaraf 1.1 äro Skatte och 16.1 Krono. Hemmanen äro 41 och Åboerne 77. Til Soknen höra 6 Byar, hvaraf de största äro *Kumlinge* med 16 och *Seglinge* med 8 Hemman. Prästgården består af et Mantal. Utsädet är 4 Tunnor. Höbolet ger 60 Lass. Tilgången på Skog är knapp.

2. *Brändö*. Denna Sokn består af en myckenhet större och smärre Öar. Storleken är 0.5 Qv. Mil. Folkmängden är 932. Mantalen äro 9, hvaraf 1.2 Skatte och 7.8 Krono. Hemmanen äro 42. Åboernas Antal är 75. De til Soknen hörande Byar äro 8, hvaraf de största heta *Jurmo* med 9 och *Åva* med 8 Hemman. På Ön *Brändö* ligger Soknens Kyrka.

---

83 och År 1755. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1756 och 1757. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1758 och 1759. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1760 och 1761. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1762 och 1763. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1764 och 1765. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1766 och 1767. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1768 och 1769. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1770 och 1771. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1772 och 1773. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1774 och 1775. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

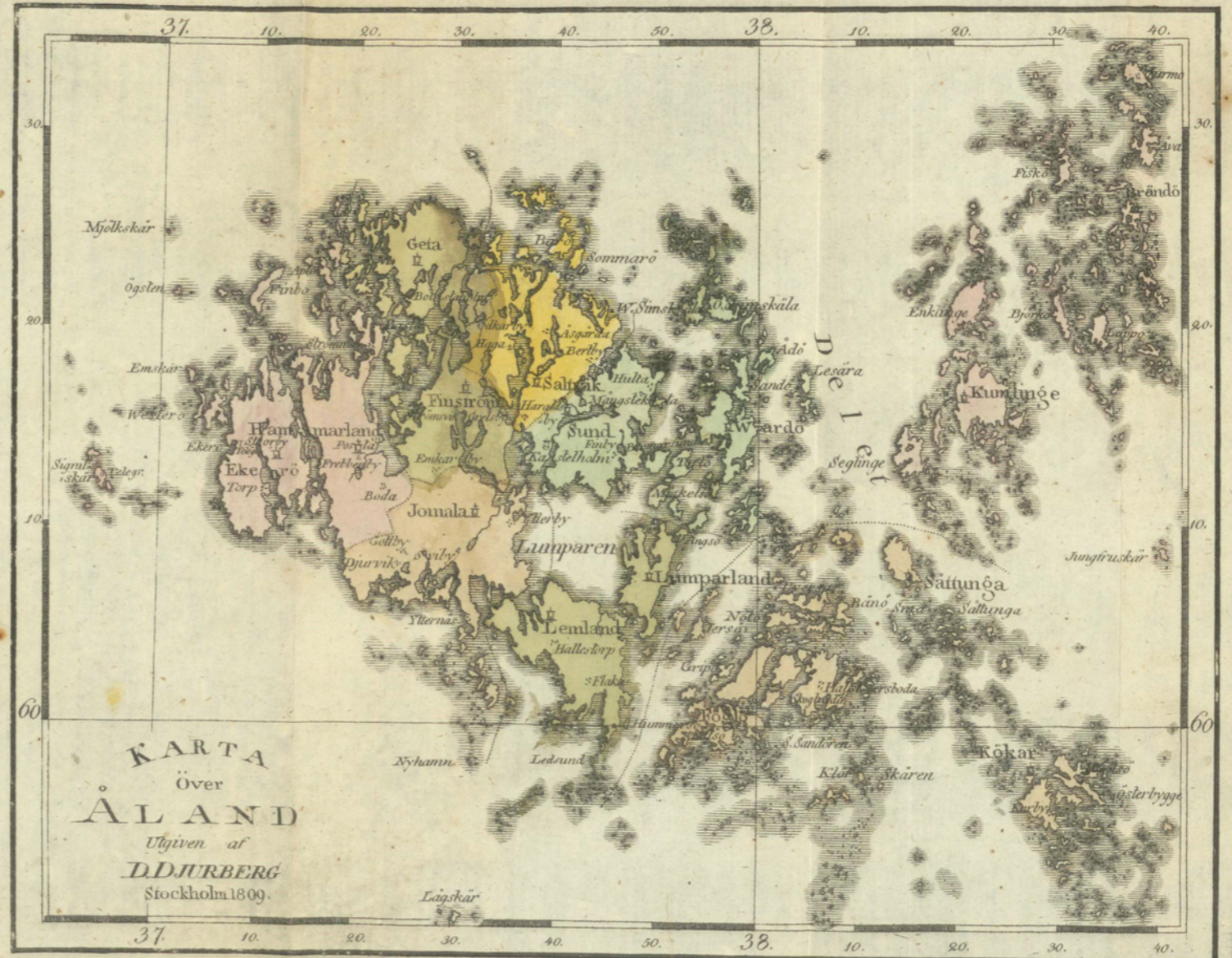
År 1776 och 1777. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1778 och 1779. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1780 och 1781. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

År 1782 och 1783. Öfverståthållare Jar-
delens och Måttens Hattar är 208 R. 10 S.
Kronor och 10 Skillingar.

KARTA
Över
ÅLAND

Utgiven af
D. DJURBERG
Stockholm 1809.

Lagskar

